Pwyllgor Cyfle Cyfartal   EOC-04-99(min)

COFNODION

Dyddiad:	11 Tachwedd 1999
Amser:	9.30am
Lleoliad:	Ystafell Bwyllgora 1, Adeilad y Cynulliad Cenedlaethol
Yn bresennol:	**Aelodau**

Jane Hutt (Cadeirydd)	Bro Morgannwg
Christine Chapman	Cwm Cynon
Glyn Davies	Canolbarth a Gorllewin Cymru
Richard Edwards	Preseli Sir Benfro
Edwina Hart	Gwyr
Helen Mary Jones	Llanelli
David Melding	Canol De Cymru
Kirsty Williams	Aberhonddu a Maesyfed
Gareth Jones	Conwy
Janet Ryder	Gogledd Cymru
Ymgynghorwyr i'r Pwyllgor	
Kate Bennett	Comisiwn Cyfle Cyfartal
Howard John	Anabledd Cymru
Judge Ray Singh	Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol
Cherry Short	Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol

Judith Jones	Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol
Swyddogion	
Kate Cassidy	Gweinyddiaeth Gyhoeddus, Adain Cydraddoldeb a Phenodiadau Cyhoeddus
Charles Willie	
Andrew George	Clerc
Julie Bragg	Dirpwy Clerc

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Carwyn Jones.

Eitem 1 ar yr Agenda: Adroddiad y Cadeirydd
Papur: EOC-04-99(p.1)

1.1 Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod, yn arbennig aelod newydd y Pwyllgor, Gareth Jones. Roedd Mr Jones wedi cymryd lle Jocelyn Davies fel y gellid cynrychioli'r Pwyllgor Addysg Cyn-16 ar y Pwyllgor ar Gydraddoldeb Cyfle. Diolchodd y Cadeirydd i Jocelyn Davies am ei chyfraniad i waith y Pwyllgor.

1.2 Roedd y Cadeirydd am amlygu dwy eitem yn ei Hadroddiad. Byddai'n gofyn am gyfarfod â'r Llywydd i drafod canlyniad Eitem 6 ar yr agenda ynghyd â sesiwn briffio cyfle cyfartal i Aelodau'r Cynulliad a mynediad cyhoeddus i wybodaeth. Hefyd, yn dilyn trafodaeth ar Adroddiad MacPherson i lofruddiaeth Stephen Lawrence yn y cyfarfod diwethaf, roedd wedi ysgrifennu at Rosemary Butler, yr Ysgrifennydd Cynulliad dros Addysg a Phlant, am y cynnydd wrth weithredu'r argymhellion a oedd yn ymwneud ag addysg yn yr Adroddiad. Darparwyd copi o'r llythyr i Aelodau'r Pwyllgor er gwybodaeth.

1.3 Codwyd sawl pwynt gan Aelodau am eitemau yn yr adroddiad:

- Teimlwyd nad oedd canlyniadau'r holiadur gofal plant o reidrwydd yn golygu nad oedd angen darpariaeth gofal plant. Ni chynhwyswyd staff y Cynulliad yn yr arolwg a gallai fod anghenion cyfredol ac anghenion yn y dyfodol nas nodwyd gan yr arolwg. Dywedodd Mrs Hart bod y posibilrwydd o gael darpariaeth ar y cyd â chyflogwyr eraill yn y Bae yn cael ei ystyried.

- Teimlwyd bod hyfforddiant mewn cyfle cyfartal yn flaenoriaeth, yn arbennig i'r rheini a fyddai'n ymwneud â phenodiadau cyhoeddus (swyddogion ac Aelodau). Cadarnhaodd y Cadeirydd y byddai papur ar gyfle cyfartal a Chyrff Cyhoeddus a Noddir gan y Cynulliad yn cael ei ddarparu ar gyfer cyfarfod nesaf y Pwyllgor. Hysbysodd Charles Willie yr aelodau y byddai ymgynghorwyr annibynnol y Cynulliad ar benodiadau cyhoeddus yn derbyn hyfforddiant cyfle cyfartal fel rhan o becyn hyfforddi a gyflwynir ar 24 Tachwedd.

- Wrth drafod, cadarnhaodd y Cadeirydd y byddai penodi Comisiynydd Hawliau Anabledd Cymru yn amodol ar gymeradwyaeth gan y Cynulliad.

- Mewn ymateb i awgrym y gallai'r Cynulliad gynnal "Diwrnod Anabledd" lle y byddai anabledd yn ganolbwynt i holl weithrediadau'r Cynulliad, teimlai'r Aelodau fod anabledd yn rhy bwysig i gael ei droi'n "ghetto" un pwnc. Byddai strategaeth y Pwyllgor ar gyfer gosod y pwnc yn y brif ffrwd a'r drafodaeth lawn ar adroddiad blynyddol y Pwyllgor yn darparu cyfrwng i'r Cynulliad ystyried ac amlygu pob agwedd ar gyfle cyfartal.

Eitem 2 ar yr Agenda: Cofnodion y cyfarfodydd blaenorol
Papurau: EOC-02-99(min) a EOC-03-99(min)

2.1 Cytunwyd ar gofnodion y ddau gyfarfod yn amodol ar un diwygiad i gofnodion EOC-03-99. Ym mharagraff 3.3, byddai'r cyfeiriad at y drafodaeth ar y cylchgrawn "Voices" yn cael ei gryfhau i ddatgan: "Teimlwyd nad oedd cynhyrchu adroddiad ar ymarferiad o'r fath ar fformat "cylchgrawn i ferched" yn briodol ac nad oedd yn darparu digon o wybodaeth i'r darllenydd."

Eitem 3 ar yr Agenda: Adroddiad ar Gynnydd y Rhaglen Waith

3.1 Nododd Charles Willie bod 39 o'r 51 o gyfweliadau gyda Phenaethiaid Adeiniau'r Cynulliad bellach wedi'u cynnal. Roedd y rhaglen ar darged i'w chwblhau erbyn diwedd mis Tachwedd a byddai adroddiad drafft yn cael ei gynhyrchu erbyn mis Ionawr 2000. Roedd y cyfweliadau eisoes wedi arwain at gynnydd calonogol yn nifer y swyddogion oedd yn cysylltu â'r Uned Polisi Cydraddoldeb am wybodaeth a chyngor. Ar 12 Tachwedd byddai'r Uned yn cyfarfod â Chyfarwyddwyr Grp yn y Cynulliad i drafod camau nesaf yr archwiliad cydraddoldeb.

3.2 Mynegodd y Pwyllgor bryder, er bod yr archwiliad yn werthfawr iawn a'i fod yn cynhyrchu canlyniadau, na fyddai gan yr Uned Cydraddoldeb ddigon o adnoddau i ymgymryd â'r gwaith a ddeilliai yn ei sgîl. Cydnabuwyd fod yr Uned yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd ag Ymgynghorwyr y Pwyllgor ac y gallent fod yn ffynhonnell ddefnyddiol o gyngor ac arweiniad. Gallai 'arbenigwyr' cydraddoldeb ym meysydd eraill y Cynulliad hefyd gyfrannu eu gwybodaeth a'u profiad.

Eitem 4 ar yr Agenda: Yr Her Arweinyddiaeth - Cyflwyniad gan y Comisiynwyr Judge Ray Singh a Cherry Short, a Judith Jones, Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol

4.1 Amlinellodd cynrychiolwyr Y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol bwrpas a nodau'r rhaglen Her Arweinyddiaeth. Roedd yr Her yn deillio o gydnabyddiaeth, er gwaethaf bodolaeth y Ddeddf Cysylltiadau Hiliol ers 20 mlynedd a mwy, bod anghydraddoldeb hiliol yn dal wedi'i wreiddio mewn cymdeithas. Mae'r rhaglen yn gwahodd y rheini mewn safleoedd o ddylanwad, ar frig cwmnïau a sefydliadau, i gymryd yr awenau wrth hyrwyddo cydraddoldeb hiliol. Roedd y Swyddfa Gymreig wedi ymuno â'r rhaglen ym mis Hydref 1998 ac roedd y Prif Ysgrifennydd a'r Ysgrifennydd Parhaol wedi cadarnhau y byddai'r Cynulliad yn parhau'n llofnodydd. Yn ymarferol roedd hyn yn rhwymo pob un o Aelodau a swyddogion y Cynulliad i gymryd camau cadarnhaol i hyrwyddo cydraddoldeb hiliol.

4.2 Mae tri llinyn i'r Her Arweinyddiaeth:

- Proffil Cyhoeddus - Anogir arweinwyr i gymryd cyfrifoldeb personol dros sicrhau eu bod hwy a'u sefydliadau ar flaen y gad o ran yr arfer

gorau.

- Ymroddiad i Weithredu - Adeiladu mesurau a strategaethau cydraddoldeb hiliol i brosesau gwneud penderfyniad a chynllunio eu sefydliadau, a llywio’r gwaith o ddatblygu rhaglenni camau gweithredu ymarferol, gyda mesurau perfformiad a cherrig milltir.

- Dathlu Cyflawniad - Anogir arweinwyr i ddefnyddio eu safle i godi proffil materion cydraddoldeb hiliol ac i amlygu’r llwyddiannau a gyflawnir.

Nod yr Her yw dangos sut mae pobl ddu a phobl lleiafrifoedd ethnig wedi wynebu gwahaniaethu yn y gorffennol a dangos ei bod yn gwneud synnwyr busnes da i ddefnyddio doniau a sgiliau pob aelod o gymdeithas i’r eithaf. Roedd cyfranogiad y Cynulliad yn yr Her yn bwysig gan ei fod mewn sefyllfa i osod esiampl i sefydliadau eraill.

4.3 Canolbwyntiodd y drafodaeth ar fanylion sut y gweithredwyd yr Her Arweinyddiaeth a sut y gallai unigolion gymryd rhan yn y rhaglen. Gofynnwyd i lofnodwyr yr Her baratoi cynllun gweithredu manwl mewn ymgynghoriad â swyddogion o’r Comisiwn. Roedd y cynlluniau yn penodi’r cyfrifoldeb dros weithredu i unigolion penodol a byddai eu perfformiad wrth gyflawni’r camau gweithredu hyn yn cael ei fonitro, er enghraifft, yn eu gwerthusiadau blynyddol personol neu mewn contractau ag is-gontractwyr. Mae’r Comisiwn yn edrych ar gynnydd yn rheolaidd ac yn gwneud awgrymiadau os nad yw pethau wedi datblygu fel y’u bwriadwyd.

4.4 Canolbwyntiodd y drafodaeth ar sut y gallai polisïau’r Cynulliad ymdrin â’r pwnc cydraddoldeb hiliol yn well ar addysg ac iechyd. Er enghraifft, teimlwyd nad oedd y cwricwlwm hanes yn darparu gwybodaeth ddigonol am hanes pobl ddu a phobl lleiafrifoedd ethnig yn y DU; ac nad oedd y Cwricwlwm Cenedlaethol yn gyffredinol, a oedd yn cael ei ddiwygio o fis Medi 2000, yn adlewyrchu materion du a lleiafrifoedd ethnig yn llawn. Ni fyddai un elfen o’r cwricwlwm newydd, addysg bersonol a chymdeithasol, yn cael ei gweithredu tan y flwyddyn 2001 a gallai fod cyfle i godi proffil materion yn ymwneud â hil wrth ddatblygu’r rhaglen arbennig honno. Addawodd Gareth Jones y byddai’n trosglwyddo’r negeseuon i’r Pwyllgor Addysg Cyn-16.

4.5 Pwynt arall a godwyd wrth drafod oedd cynrychiolaeth pobl ddu a lleiafrifoedd ethnig ymhlith staff y Cynulliad. Ymddengys fod cynrychiolaeth llawer uwch ymhlith y staff diogelwch nos ar gontract nag ymhlith staff parhaol y Cynulliad. Byddai’r Her Arweinyddiaeth yn rhoi hyder i bobl ofyn cwestiynau am faterion tebyg.

4.6 Byddai’r Comisiwn yn cynnal digwyddiad i adolygu’r Her Arweinyddiaeth yng Nghymru ar 7 Rhagfyr. Gwahoddwyd pob un o Aelodau’r Cynulliad. Cynhyrchir llyfryn i ddangos y cynnydd a wnaed hyd yn hyn gan y rheini a oedd yn cymryd rhan yn yr Her. Byddai’r Prif Ysgrifennydd a’r Ysgrifennydd Parhaol yn sôn am y cynnydd a wnaed yn y Cynulliad.

Eitem 5 ar yr Agenda: Cynhadledd Amrywiaeth Diwylliannol Byd-eang 2000 - Cyflwyniad gan Dianne Morley a Lorraine Hutchings, trefnwyr Cynhadledd Amrywiaeth Diwylliannol Byd-eang 2000

5.1 Rhoddodd Lorraine Hutchings, Rheolwraig Digwyddiadau, a Sarah Chilton, Rheolwraig Rhaglenni, gyflwyniad am nodau a chwmpas Cynhadledd Amrywiaeth Diwylliannol Byd-eang 2000 a gynhelir yng Nghaerdydd rhwng 20 a 22 Mawrth 2000. Hwn oedd yr ail ddigwyddiad yn yr hyn y gobeithir a fyddai’n gyfres o gynadleddau, y cynhaliwyd y cyntaf ohonynt yn Sydney ym 1995. Byddai trefnwyr y digwyddiad cyntaf, Sefydliad Aml-Ddiwylliannol Awstralia, yn cynnal digwyddiad 2000 ar y cyd â’r Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol a’r Cynulliad Cenedlaethol.

5.2 Diben y Gynhadledd oedd ysgogi trafodaeth ryngwladol yngln ag atebion ymarferol i amrywiaeth a chydraddoldeb hiliol. Byddai thema gan bob un o ddiwrnodau'r digwyddiad: cael gwared ar wahaniaethu hiliol; arweinyddiaeth; ac undod a gwahaniaeth. Gobaith y trefnwyr oedd y byddai'r Prif Weinidog yn agor y gynhadledd ac y byddai Nelson Mandela yn un o'r prif siaradwyr. Gwahoddwyd 2000 o gynadleddwyr o ledled y byd mewn llythyr gan y Prif Ysgrifennydd. Hyd yn hyn, roedd 1400 o gynadleddwyr wedi cyn-gofrestru o bum cyfandir a 40 o wledydd gan gynnwys cynrychiolwyr o Lywodraethau Awstralia, Canada a Tsieina. Byddai 100 o weithdai o hyd at 30 o gynadleddwyr. Ymhob gweithdy byddai hwylusydd wedi'i hyfforddi yn bresennol i alluogi'r cynadleddwyr i gyflawni cynllun gwaith penodedig. Byddai 12 sesiwn ystyried y byddai Prif Weithredwyr a Gweinidogion y Llywodraeth yn derbyn gwahoddiad iddynt.

5.3 Dewiswyd Caerdydd fel y lleoliad yn y DU i'r digwyddiad am y gwnaed ei chais drwy ysbryd partneriaeth rhwng yr awdurdod lleol a grwpiau cymunedol drwy'r ddinas. Roedd mantais gan Gaerdydd hefyd gan fod yno system lywodraethol newydd, sef y Cynulliad ac roedd ganddi hefyd brofiad o faterion yn ymwneud â hunaniaeth ddiwylliannol a iaith. Y gobaith oedd ymgorffori gweithgareddau eraill o amgylch prif raglen y digwyddiad, megis ymweliadau astudio â phrojectau cydraddoldeb hiliol, teithiau diwylliannol ac ymweliadau i dwristiaid ledled Cymru. Roedd gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg ran yn y gwaith cynllunio ar gyfer y Gynhadledd a byddai'n darparu cymorth.

5.4 Roedd George Craig, Uwch Gyfarwyddwr y Cynulliad dros Bolisi Cymdeithasol a Materion Llywodraeth Leol, yn aelod o'r Pwyllgor Llywio Strategol Rhyngwladol ar gyfer y digwyddiad. Roedd y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol yn helpu i drefnu'r digwyddiad ac yn cynnig swyddog i weithio'n llawn amser arno. Mae gan y Cenhedloedd Unedig hefyd ran i'w chwarae yn y digwyddiad drwy eu cynrychiolaeth ar y Pwyllgor Llywio a thrwy roi cymorth tuag at dalu costau rhai o'r cynadleddwyr o'r gwledydd tlotach. Roedd rhai gwledydd mwy cyfoethog a chynadleddwyr busnes hefyd yn cael gwahoddiad i gynorthwyo â chostau'r gwledydd tlotach drwy gyfrannu at gronfa ecwiti.

5.5 Wrth drafod, awgrymwyd y dylai'r Gynhadledd ystyried materion cydraddoldeb eraill. Cafwyd cais hefyd i'r trefnwyr sicrhau y dosbarthwyd y cyhoeddusrwydd a'r gweithgareddau a oedd yn gysylltiedig â'r digwyddiad ledled Cymru. Diolchodd y Cadeirydd i'r trefnwyr am eu cyflwyniad a chynigiodd ewyllys da a chefnogaeth y Pwyllgor iddynt. Pwysleisiodd bwysigrwydd y digwyddiad i Gymru ac roedd yn hyderus y gallai'r Cynulliad gynnig cymorth ymarferol mewn da yn ogystal ag awgrymu eraill a allai helpu.

Eitem 6 ar yr Agenda: Cydraddoldeb Cyfle wrth Gynnal Busnes y Cynulliad
Papur: EOC-04-99(p.2)

6.1 Cyflwynodd y Cadeirydd y papur a oedd yn cynnwys dyfyniadau o arweiniad cyfredol i Aelodau'r Cynulliad ar ymddygiad a dyfyniadau perthnasol o Adroddiad Grp Ymgynghorol y Cynulliad Cenedlaethol (NAAG). Canolbwyntiodd y drafodaeth ar yr argymhellion hynny a wnaed yn Adroddiad NAAG nas bwriadwyd ar gyfer Rheolau Sefydlog. Codwyd dau brif fater: mynediad i bobl anabl, yn arbennig mewn perthynas ag adeilad newydd y Cynulliad; a mynediad i wybodaeth i bobl anabl a chymunedau du a chymunedau lleiafrifoedd ethnig.

6.2 Teimlai'r Aelodau y byddai'n anfon neges drychinebus pe na byddai'r adeilad newydd yn hygyrch i bawb. Roedd y penseiri wedi addo ymgynghori ag Anabledd Cymru am eu cynlluniau datblygol ar gyfer yr adeilad newydd ond nid oedd yn ymddangos fod hyn yn digwydd. Hysbyswyd y Pwyllgor gan y Cadeirydd y bu'r Ysgrifennydd Cyllid yn weithgar ar y mater hwn a dywedodd y byddai'n gofyn iddi gyflwyno adroddiad yn ôl i'r Pwyllgor.

6.3 O ran mynediad i wybodaeth, teimlai'r Aelodau mai dim ond y cam cyntaf yn y broses oedd ymrwymiad i ddarparu gwybodaeth. Roedd angen i wahanol grwpiau mewn cymdeithas wybod sut y gallent gyfathrebu â'r Cynulliad. Roedd ymgynghori ac adborth yn allweddol er mwyn

i bobl ddu a lleiafrifoedd ethnig a phobl anabl gyfranogi yn y broses o wneud penderfyniadau a lleisio'u barn.

6.4 Cytunodd y Cadeirydd i gyfleu safbwyntiau'r Pwyllgor yn ei thrafodaethau â'r Llywydd a'r Ysgrifennydd Busnes. Awgrymwyd y dylid hysbysu'r rheolwyr busnes perthnasol am weithrediadau'r Pwyllgor fel y gallai pob un o'r pleidiau gwleidyddol fod yn ymwybodol o'r strategaeth cydraddoldeb oedd ar waith. Cynigiodd y Cadeirydd y dylid anfon copi o'r cofnodion at y trefnwyr busnes er mwyn cyflawni hyn.

6.5 Daeth y cyfarfod i ben am 12.15pm.